

Альона КОЦ

здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Інна ШИНКАРЕНКО

доцент кафедри психології,
соціології та педагогіки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ СКОЄННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ У ВОЄННИЙ ЧАС

Воєнний час характеризується нестабільністю, напруженням та змінами в соціально-економічному устрої країни. У таких умовах зростає ймовірність вчинення насильницьких злочинів, які часто не обмежуються звичайними кримінальними проявами, а містять елементи військових злочинів і можуть стосуватися як цивільного населення, так і військовослужбовців. Метою цього дослідження є аналіз основних факторів та особливостей вчинення насильницьких злочинів під час війни.

Під час військових конфліктів відбуваються зміни в психоемоційному стані населення, порушується нормальна правова регуляція, а правопорядок стає вразливим через активну діяльність військових угруповань. У воєнний період загострюються різні форми насильства, такі як грабежі, напади, тортури, сексуальне насильство та вбивства, які набувають особливо жорстокого характеру.

Причинами підвищення рівня насильницьких злочинів є:

- послаблення контролю з боку правоохоронних органів;
- збільшення доступу до зброї, що робить потенційних злочинців більш небезпечними;
- травматичний стрес і психоемоційні розлади, які сприяють агресивній поведінці;
- дефіцит ресурсів, зокрема продовольства та базових засобів для виживання [1].

Воєнний час призводить до розширення кола злочинів, що включають:

- воєнні злочини – порушення правил і звичаїв війни, як-то напади на цивільних осіб та інфраструктуру;
- злочини проти людяності – катування, вбивства, депортація, які вчиняються як складова систематичної політики агресора;
- звичайні насильницькі злочини, які отримують більш жорстокий характер через вплив війни.

Військові дії супроводжуються травматичними подіями, що знижують поріг чутливості до насильства. Стан постійного страху і невизначеності змінює психіку, зменшуючи критичність до власної поведінки і підвищуючи агресивність.

Унаслідок війни погіршуються соціально-економічні умови, що може штовхати до злочинної діяльності. Дефіцит життєво необхідних ресурсів, відсутність соціальних гарантій і правопорядку спонукають до злочинів з метою виживання.

Воєнний конфлікт часто включає участь не лише регулярної армії, але й різних збройних формувань, які не завжди дотримуються принципів міжнародного права. Такі групи можуть вчиняти насильство з метою контролю територій або населення, а також для залякування супротивника.

Цивільні особи є найбільш вразливими під час військових конфліктів. Окупація територій супроводжується злочинами, зокрема мародерством, вбивствами, тортурами та сексуальним насильством. Сексуальне насильство, зокрема, стає інструментом демонстрації влади й контролю над противником.

Під час бойових дій серед військових також можуть фіксуватися випадки насильства, спрямованого як на противника, так і на цивільне населення. Причини насильницької поведінки серед військових включають емоційне виснаження, відчуття всюдозволеності, вплив групового тиску та відсутність адекватного контролю.

Для зменшення кількості насильницьких злочинів під час війни потрібні конкретні заходи. Основні рекомендації включають:

1. Посилення правозахисних інститутів – це дозволяє краще документувати злочини і створювати правову базу для їх розслідування.
2. Робота з військовими та цивільними на місцях – тренінги та підтримка, спрямовані на дотримання міжнародного права і норм моралі.
3. Посилення охорони правопорядку на звільнених територіях – відновлення правопорядку забезпечує громадянам безпеку та допомагає уникнути насильства [2].

Статева свобода та статевая недоторканість – одні з базових прав людини, що забезпечують можливість вільного розпоряджання своїм тілом, особистою автономією та відсутністю втручання в інтимну сферу. Охорона цих прав є важливою складовою національної безпеки, адже злочини проти статевої свободи і недоторканості не лише порушують фізичне та психічне здоров'я жертви, але й мають значний вплив на моральний стан суспільства.

Статева свобода визначається як право особи вільно вибирати партнерів для статевих відносин та вирішувати питання, пов'язані з інтимним життям, без стороннього примусу чи контролю. Статева недоторканість передбачає фізичну недоторканість особи щодо статевих дій, забороняючи будь-яке сексуальне насильство чи домагання без згоди.

В Україні відповідальність за злочини, що посягають на життя та здоров'я особи, передбачена розділом II Кримінального кодексу України (далі – КК України). Суспільна небезпечність цих злочинів полягає в тому, що вони завдають шкоду фізичному та психічному благополуччю громадян, порушуючи їх природні права.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи можна поділити на такі основні групи [3]:

Злочини проти життя особи – це правопорушення, спрямовані на позбавлення або завдання шкоди життю людини. До них належать:

- умисне вбивство (ст. 115 КК України);
- вбивство через необережність (ст. 119 КК України);
- доведення до самогубства (ст. 120 КК України);
- вбивство в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК України).

Злочини проти здоров'я особи – правопорушення, що завдають шкоди фізичному або психічному стану людини, але не призводять до смерті. Основними видами є:

- умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України);
- умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України);
- легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України);
- катування (ст. 127 КК України);
- побої і мордування (ст. 126 КК України).

Класифікація правопорушень проти життя і здоров'я є важливим елементом для правильного кваліфікування дій підозрюваного, визначення характеру заподіяної шкоди та встановлення відповідного покарання.

Соціальні наслідки злочинів проти життя та здоров'я особи проявляються у завданні значних моральних, фізичних та матеріальних втрат, як постраждалим, так і їхнім родинам. Такі злочини руйнують стабільність у суспільстві, впливають на моральний клімат та породжують атмосферу недовіри і страху. Окрім того, насильницькі злочини часто спричиняють довготривалі психологічні проблеми для потерпілих та їхніх родичів.

Правові наслідки залежать від обставин правопорушення, виду та тяжкості заподіяної шкоди. Наприклад, вбивство вважається злочином з максимально високим ступенем суспільної небезпеки, за яке передбачено суворе покарання – до довічного позбавлення волі. Водночас побої та легкі тілесні ушкодження караються менш суворо, хоча в окремих випадках можуть кваліфікуватися як тяжчий злочин за наявності обтяжуючих обставин [4].

Отже, воєнний час створює сприятливі умови для зростання кількості насильницьких злочинів через ослаблення контролю, психоемоційні зміни у населення та соціально-економічні труднощі. Найбільше від цього страждають цивільні особи, які стають об'єктами злочинів з боку як військових, так і злочинних елементів. Для запобігання насильницьким злочинам у воєнний час необхідно зміцнювати інституційні механізми, забезпечувати правовий захист і розробляти ефективні заходи для стабілізації ситуації.

Вивчення особливостей насильницьких злочинів під час війни та розробка засобів для їхнього попередження є важливим завданням, що сприятиме зменшенню кількості постраждалих та забезпеченню стабільності у постконфліктний період.

Список використаних джерел:

1. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики): практ. poradnik. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с.
2. Катеринчук К. В. Злочини проти здоров'я особи: проблеми кримінально-правової теорії та практики: монографія. К. : ФОП Маслаков, 2018. 408 с.
3. Кримінальний кодекс України. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Гришук В. К., Луцький Т. М., Пасєка О. Ф., Самарчук М. В. Кримінально-правова характеристика злочинів проти особи: навч. посібник у схемах. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 64 с.

Владислава МАКАРЕНКО

здобувач вищої освіти

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Інна ШИНКАРЕНКО

доцент кафедри психології,
соціології та педагогіки

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану працівники поліції опиняються в особливо складних і небезпечних обставинах, що значно впливає на їх психічне здоров'я. Підвищений рівень стресу, фізичні та емоційні навантаження, а також постійне перебування в умовах ризику можуть призвести до серйозних психологічних наслідків. Для забезпечення ефективності виконання службових обов'язків і збереження психоемоційної рівноваги правоохоронців важливо організувати системну психологічну підтримку. Вона включає як превентивні заходи, так і безпосередню допомогу у подоланні кризових ситуацій. Тому питання психологічного супроводу поліціантів під час воєнного стану є актуальним і потребує особливої уваги з боку фахівців.

Перебуваючи в постійному стресі, у поліцейських можуть виникнути психологічні проблеми, включаючи посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Незважаючи на надмірний стрес і тривогу, багато поліцейських відчують велику відповідальність і гордість, за свою професійну діяльність. Вони відчували, що їхнє завдання – це захистити свою країну та свій народ. Це почуття є могутнім каталізатором, який допомагає їм впоратися із труднощами та викликами, що постали на їхньому шляху[1,с.78-79]. Уміння